

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ЛОКАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ ТА
НАЦІОНАЛЬНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

ЗВІТ ПРО ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКО- МИКОЛАЇВСЬКОГО СУБРЕГІОНУ

Матеріали до Стратегічного плану підвищення
конкурентоспроможності

Цей звіт було підготовлено за підтримки американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Проекту "Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність".

Проект USAID ЛІНК впроваджується консорціумом на чолі з компанією Chemonics International. До консорціуму також входять компанії The Berman Group, Economic Integration Forum, ILS – Ukraine, Ltd.

Погляди авторів, висловлені в даному звіті, можуть не збігатися з поглядами Агентства США з міжнародного розвитку або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Звіт містить узагальнені результати опитування підприємців, яке проводилося у м. Херсоні, Білозерському, Голопристанському та Цюрупинському районах Херсонської області та м. Миколаєві, Баштанському, Жовтневому, Миколаївському районах Миколаївської області. Дослідження проводилося незалежними організаціями в липні 2011 року в межах підготовки Стратегії підвищення конкурентоспроможності Херсонсько-Миколаївського субрегіону, окресленого Меморандумом про співпрацю, підписаному учасниками у червні 2011 року.

Опитування проводилося незалежними громадськими організаціями сфери підтримки бізнесу за сприяння проекту USAID ЛІНК.

Агентство США з міжнародного розвитку
Регіональна Місія в Україні, Молдові та Білорусі

вул. Нижній Вал, 19
м. Київ 04071, Україна
Тел.: +38 (044) 537-4600
Факс: +38 (044) 537-4684
<http://ukraine.usaid.gov>

Проект USAID "Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність"

Вул. Ігорівська 14-А, 2-й поверх,
Київ 04655, Україна
Тел.: +38 (044) 425-4747
Факс: +38 (044) 425-7333
www.linc.com.ua

**ЗВІТ
ПРО ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКО-
МИКОЛАЇВСЬКОГО СУБРЕГІОНУ**

**Матеріали до Стратегічного плану підвищення
конкурентоспроможності**

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ВИСНОВКИ	5
2. ЕКОНОМІКО-СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ	5
2.1. ТЕНДЕНЦІЇ СТАЛОСТІ ПІДПРИЄМСТВ-РЕСПОНДЕНТІВ ХЕРСОНСЬКО-МИКОЛАЇВСЬКОГО СУБРЕГІОНУ.....	5
2.2. ПРИЧИНИ РОЗМІЩЕННЯ БІЗНЕСУ В СУБРЕГІОНІ.....	7
2.3. ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ РОБОЧОЮ СИЛОЮ.....	8
2.4. ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. ТРАНСПОРТ ТА ЛОГІСТИКА.....	9
2.5. ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ.....	9
3. АНАЛІЗ НЕГАТИВНИХ ЧИННИКІВ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ	11
4. ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ (СУБРЕГІОНУ) У СВІТОВУ СПІЛЬНІТУ	11
5. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВЛАДИ НА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В СУБРЕГІОНІ	12
5.1. ЯКІСТЬ УПРАВЛІНСЬКИХ ПОСЛУГ.....	12
5.2. РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.....	13
5.3. ВЗАЄМОДІЯ БІЗНЕСУ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ.....	14
5.4. ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ДОЗВІЛЬНИХ ЦЕНТРІВ.....	16
6. ОЦІНКА СУБРЕГІОНУ ЯК БІЗНЕС-ТЕРИТОРІЇ	16

Перелік рисунків

Рис. 1. Тенденції сталості підприємств-респондентів субрегіону.....	6
Рис. 2. Структура власності підприємств-респондентів субрегіону.....	6
Рис. 3. Структура збуту підприємств-респондентів субрегіону.....	6
Рис. 4. Структура збуту підприємств-респондентів субрегіону за областями.....	7
Рис. 5. Рівень якості робочої сили.....	8
Рис. 6. Рівень забезпеченості робочою силою.....	9
Рис. 7. Рівень забезпеченості нерухомістю для ведення бізнесу.....	9
Рис. 8. Імовірний сценарій інвестування в регіоні.....	10
Рис. 9. Імовірний сценарій інвестування за суб'єктами субрегіону.....	10
Рис. 10. Вивчення перешкод ведення бізнесу.....	11
Рис. 11. Вступ до Європейського союзу: позитивні наслідки.....	12
Рис. 12. Вступ до Європейського союзу: аналіз негативних наслідків.....	12
Рис. 13. Оцінка якості послуг органів місцевої влади.....	13
Рис. 14. Визначення преференцій щодо інструментів підтримки бізнесу.....	14
Рис. 15. Оцінка якості взаємодії з різними установами місцевої влади.....	15
Рис. 16. Визначення регіону як місця ведення бізнесу.....	17
Рис. 17. Найбільш важливі для розвитку регіону питання.....	17
Рис. 18. Рейтинг найбільш важливих для регіону галузей економіки.....	18

Перелік таблиць

Таблиця 1. Основні причини розміщення підприємств.....	7
Таблиця 2. Рівень задоволеності якістю робочої сили.....	8
Таблиця 3. Позитивні та негативні сторони субрегіону.....	16

ВСТУП

З метою отримання об'єктивної інформації про умови ведення бізнесу у Херсонсько-Миколаївському субрегіоні, в липні 2011 року було проведено вивчення бачення підприємців (представників малого, середнього та великого бізнесу) стосовно подальшого розвитку території Херсонської та Миколаївської області.

Опитування підприємців було проведено у м. Херсоні, Білозерському, Голопристанському та Цюрупинському районах Херсонської області, у м. Миколаєві, Баштанському, Жовтневому, та Миколаївському районах Миколаївської області. Вказані суб'єкти адміністративно - територіального устрою утворюють субрегіон, який за гіпотезою експертів проекту може досягти високого рівня конкурентоспроможності за рахунок об'єднання людських, природних інфраструктурних та економічних ресурсів.

Для опитування було визначено групу не менше 200 суб'єктів господарської діяльності малого, середнього та великого бізнесу усіх форм власності. Всього опитано 217 керівників підприємств регіону методом індивідуального інтерв'ю. Вказані підприємства відображають структуру реального сектору економіки в регіоні та можуть вважатися репрезентативною групою. Підприємства представляють усі основні галузі виробництва, представлені в регіоні, є роботодавцями для 26 тис працюючих осіб.

1. ВИСНОВКИ

- Учасники опитування визначають субрегіон, як достатньо динамічний та готовий до розвитку, за рахунок прикордонного розташування та інфраструктурного значення, незважаючи на консерватизм бізнесів, які створені переважно більше 20 років тому.
- Саме цей факт є свідченням певної стабільності, відсутності різких коливань в структурі економіки регіону. З іншого боку – це консервативна економіка, яка не створює нових наукоємних робочих місць, тому їй відсутні стимули для стабілізації робочої сили. Це є причиною небезпечних тенденцій скорочення людського потенціалу території. Регіон вже зараз відчуває дефіцит якісної робочої сили. Є необхідність докладного вивчення ринку праці.
- Учасники опитування готові до внутрішнього інвестування за умов сприяння, уваги, та розвитку партнерських стосунків з боку влади. Регіон має значний потенціал до внутрішнього інвестування.
- Є значна потреба у розвитку структурної підтримки бізнесу, наданні більш якісних управлінських послуг, оскільки саме це є предметом хвилювання підприємців, та за ці напрямки діяльності віддають голоси в тій чи іншій формі 75% опитаних.
- Географічне положення, наявна сировинна база для харчової промисловості та потенційні можливості часто згадуються, к найсильніші сторони місцевого підприємницького клімату, однак ще більше є перешкод на шляху до швидкого та стабільного розвитку. Серед них - низька купівельна спроможність місцевого населення, брак певних професій, низький рівень інвестицій, неувага органів влади до потреб бізнесу.

2. ЕКОНОМІКО-СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

2.1. ТЕНДЕНЦІЇ СТАЛОСТІ ПІДПРИЄМСТВ-РЕСПОНДЕНТІВ ХЕРСОНЬСЬКО-МИКОЛАЇВСЬКОГО СУБРЕГІОНУ

Особливістю регіону є достатньо велика кількість підприємств, створених після 1990 року. Це характерні ознаки сільськогосподарських пострадянських економік, де підприємства виникали після розпаювання земель, або іншої власності великих сільськогосподарських підприємств – колгоспів чи радгоспів. Разом з тим, лише 12% підприємств виникло після 2005 року – в період відносного економічного під'йому економіки України. По Україні цей показник в середньому складає 24%.

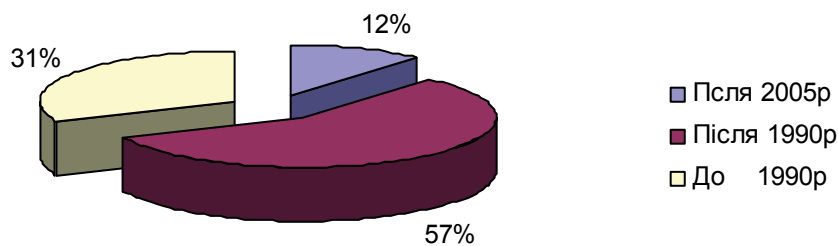

Рис. 1. Тенденції сталості підприємств-респондентів субрегіону

Форма власності підприємств різноманітна. Більшість підприємств належить приватним особам. Зовсім незначну частку складають державні підприємства. Все меншу роль в регіоні відіграють підприємства комунальної власності. Їх частка є мінімальною, і вони представлені винятково надавачами комунальних послуг. Це загальнодержавні тенденції - як тотальна приватизація, так і диверсифікація ринку комунальних послуг.

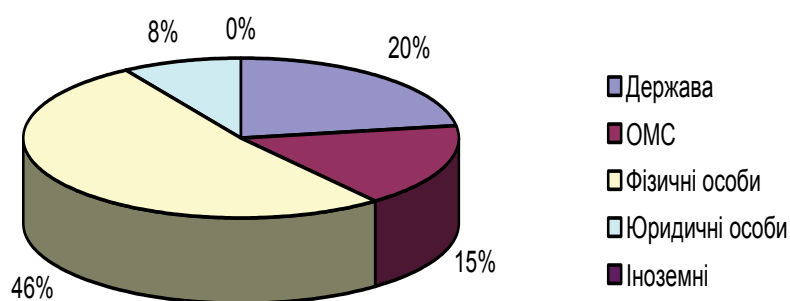

Рис. 2. Структура власності підприємств-респондентів субрегіону

Частка підприємств з іноземним капіталом є досить значною, і складає 12 %.

Характерними рисами економіки регіону, як і досліджуваної групи підприємств є те, що основна частка товарів та послуг реалізується на території області.

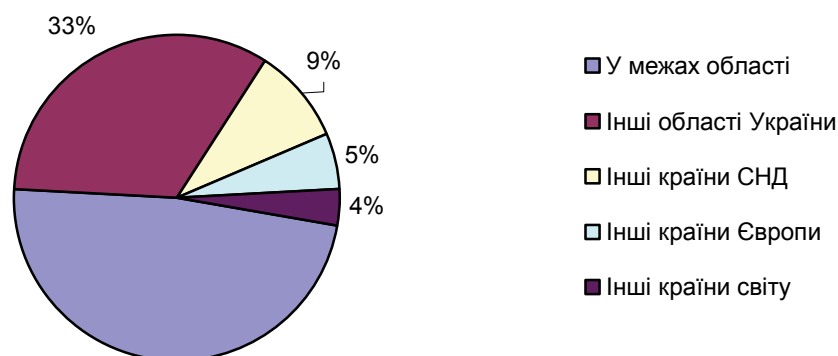

Рис. 3. Структура збуту підприємств-респондентів субрегіону

В розрізі областей, підприємства Херсонської області експортують 28% своєї продукції, а підприємства Миколаївської області - 11% продукції.

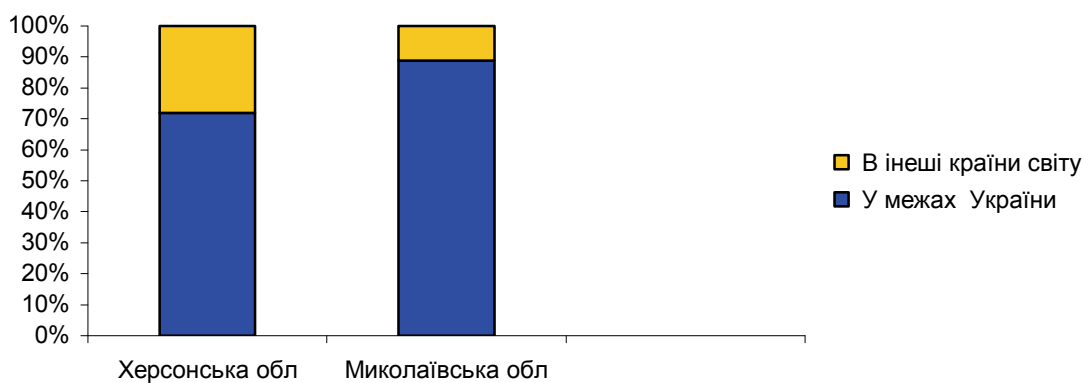

Рис. 4. Структура збуту підприємств-респондентів субрегіону за областями

В цілому ця тенденція зберігається за окремими суб'єктами регіону. Але всі райони як Херсонської, так і Миколаївської областей на 80 % і більше, здійснюють збут продукції в межах своєї області. Різниця показників експорту формується за рахунок обласних центрів, де експортні показники децю вищі. Перевага підприємств Херсонської області, які експортують продукцію виникає за рахунок експорту сільськогосподарської продукції. Ширші економічні зв'язки мають 23% підприємств Миколаєва та 30% підприємств Херсона, що реалізують свою продукцію за межі держави.

2.2. ПРИЧИНИ РОЗМІЩЕННЯ БІЗНЕСУ В СУБРЕГІОНІ

Основна причина розміщення бізнесу в субрегіоні для більшості підприємств-респондентів, це ринок збуту. 79,8 % респондентів реалізовує свою продукцію на території субрегіону. Разом з тим, тільки 50% підприємств задовольняє свої потреби у сировині, - навіть підприємства з переробки сільгосппродукції не задоволені кількістю сировини. Під час інтерв'ю переважна більшість респондентів зазначала як суттєву перешкоду до розвитку відсутність елементів кооперації сільгоспвиробників, за рахунок чого можна акумулювати сировину на території. Однак і підприємства – виробники сільгосппродукції також не завжди в змозі реалізувати свою продукцію на території свого району.

Таблиця 1. Основні причини розміщення підприємств

Назва компоненти	Херсон	Білозер. р-н	Цюрупин. р-н	Голоприст. р-н	Миколаїв	Жовтн. р-н	Баштан. р-н
Кластер вашої галузі	35%	19%	10%	20%	25%	17%	1%
Ринок збуту	75%	57%	60%	45%	68%	85%	65%
Кваліфікована робоча сила	52%	26%	15%	29%	65%	50%	22%
Транспортне та логістичне забезпечення	67%	45%	50%	35%	56%	50%	34%

* Кількість опитаних в Миколаївському районі унеможливило аналіз даних в межах району

Із усіх районів тільки Голопристанський район Херсонської області не розглядає свою територію винятково як ринок збуту. Але саме цей район найменше забезпечений транспортно-логістичною інфраструктурою. Вони реалізують в межах області тільки 45% продукції, незважаючи на те, що це район, розташований в межах, зручних для доставки продукції у рекреаційну зону. Найбільшу частку своєї продукції реалізує в межах області Жовтневий район Миколаївської області.

2.3. ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ РОБОЧОЮ СИЛОЮ

Представники підприємств-респондентів вже зараз відчувають нестачу кадрів. З наведених даних видно, що Цюрупинський, та Білозерський райони Херсонської області, а також Баштанський район Миколаївської області найбільше потребують кваліфікованої робочої сили. Рівень їх задоволеності складає 26%, 29%, та 22% відповідно.

В цілому в регіоні виробники відзначають досить високий рівень якості робочої сили. Показники «відмінно» і «добре» складають 73 % в загальній структурі якості робочої сили.

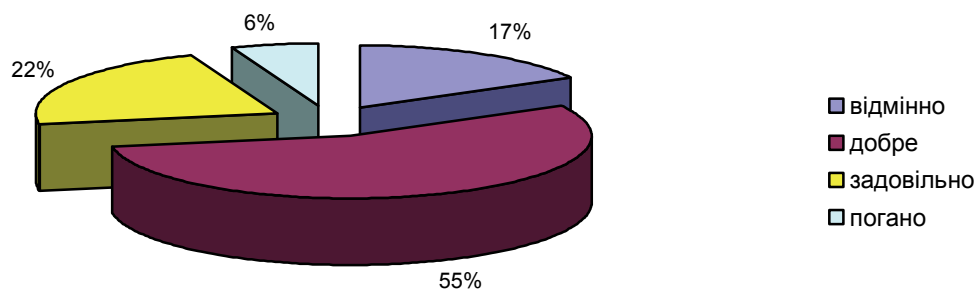

Рис. 5. Рівень якості робочої сили

Рівень задоволеності якістю робочої сили найвищим є в Білозерському районі Херсонської області та м. Миколаєві.

Таблиця 2. Рівень задоволеності якістю робочої сили

Якість робочої сили	Херсон	Білозер. р-н	Цюрупин. р-н	Голоприст. р-н	Миколаїв	Жовтн. р-н	Баштан. р-н
відмінно	15%	23%	14%	19%	22%	22%	5%
добре	56%	51%	48%	46%	55%	71%	71%
задовільно	24%	22%	36%	28%	17%	7%	24%
погано	5%	3%	2%	7%	8%	0%	0%

Слід звернути увагу на те, що кількість працюючих осіб з вищою освітою з 2006 року суттєвих змін не зазнала (16-17%), що є ознакою низького рівня інноваційності та наукоємності більшості робочих місць у регіоні. Тільки 32 підприємства із 218 опитаних мають відділи наукових досліджень. У більшості відсутня культура співпраці із науковцями регіону. Незначна різниця спостерігається в обох обласних центрах – Херсоні та Миколаєві. Це є однією із причин виникнення «кадрового дефіциту». На запитання: «чи відчуваєте ви брак робочої сили?», респонденти відповіли наступним чином.

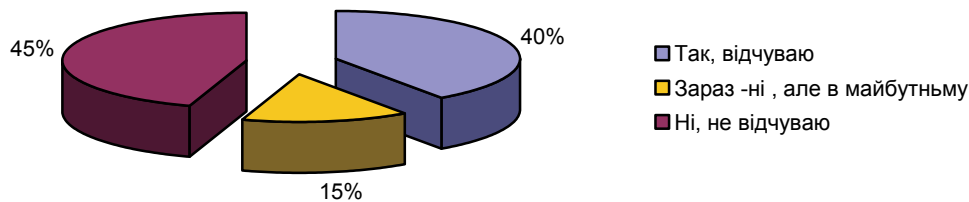

Рис. 6. Рівень забезпеченості робочою силою

Отже, 40% респондентів відзначає брак кваліфікованої робочої сили. Спектр спеціальностей, за якими є потреба у спеціалістах, дуже широкий – від програмістів до робітничих спеціальностей. Це переважно, підприємства суднобудівної та хімічної галузей, де не вистачає інженерних кадрів, та фахівців, які мають навички у точному машинобудуванні (суднобудуванні), кваліфікованих хіміків, а також працівників сфери послуг, та будівництва. В аграрному секторі – це кваліфіковані фахівці: агрономи, агротехніки, технологи переробної промисловості.

Особливістю регіону є те, що кількість працюючих жінок складає близько 32,6 % від загальної кількості працюючих на підприємствах, що дещо відрізняється від загальноукраїнських показників (30%). Але, слід брати до увагою, що у опитуванні брали участь винятково представники бізнес-підприємств, а жінки переважно працюють у бюджетному секторі.

2.4. ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. ТРАНСПОРТ ТА ЛОГІСТИКА.

Характер бізнесів практично всіх районів субрегіону (значна кількість виробників сільськогосподарської продукції) потребує логістичних потужностей – транспортування та зберігання продукції в режимі сезонної необхідності, тоді як регіон в цілому має середній рівень задоволеності транспортними послугами, - не менше 45%. (Таблиця 2)

Найскладніша ситуація в Баштанському районі Миколаївської області. Найкраще почуваються виробники Цюрупинського району Херсонської області внаслідок близькості автомобільних, залізничних та водних шляхів сполучення. Виробники зернових та технічних культур усіх районів субрегіону відзначають нестачу потужностей для зберігання сільськогосподарської продукції. Виробники овочевої продукції відзначають потребу у сертифікації продукції з метою експорту.

2.5. ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Більшість опитаних керівників підприємств відзначила, що компанії є власниками нерухомості, якої за їх твердженнями, у більш ніж 50% випадків достатньо для ведення та розширення бізнесу.

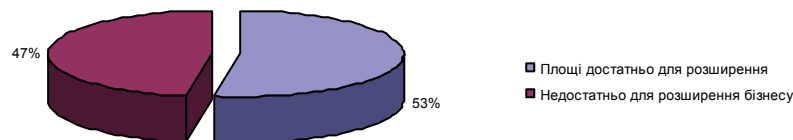

Рис. 7. Рівень забезпеченості нерухомістю для ведення бізнесу

Потребу у земельних ресурсах для розширення відзначають представники бізнесових кіл обласних центрів.

В цілому по регіону картина є позитивною. Більшість суб'єктів економічної діяльності планує інвестувати в своє виробництво, або принаймні розглядає можливість це робити - 42% і 23% відповідно.

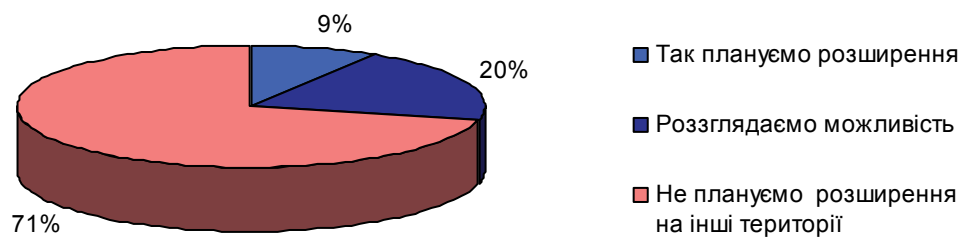

Рис. 8. Імовірний сценарій інвестування в регіоні

В розрізі суб'єктів регіону картина виглядає таким чином, що найбільш активними планують бути підприємці Баштанського та Білозерського районів. Тут кількість бажаючих інвестувати складає 64% та 62% відповідно. 53% херсонських респондентів планує розвивати бізнес. Складніше з періодом, протягом якого це планується робити. Більшість респондентів не визначилася точно із часом, коли вони планують інвестувати. Переважна більшість передбачає робити це не раніше 2015 року. Підприємці м. Миколаєва (41% респондентів) розглядають можливість інвестувати.

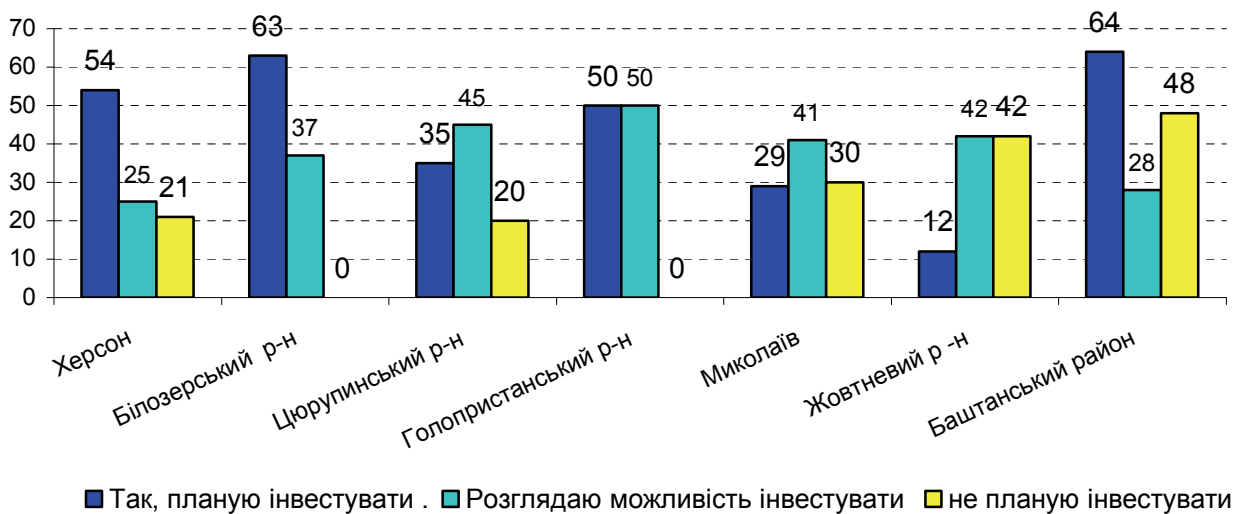

Рис. 9. Імовірний сценарій інвестування за суб'єктами субрегіону

Найменш активними на теперішній момент є представники Жовтневого району, де лише 12% респондентів планує розширювати справу. Тільки 9% респондентів підтвердили своє бажання нарощувати виробництво.

Серед причин, що спонукають перемістити бізнес в інше місце є відсутність сировинної бази та складнощі ведення бізнесу. Для частини суб'єктів є проблемою відсутність нерухомості – землі та приміщень, вони вважають місцеві влади неспроможними надати їм цей ресурс, а інших джерел не бачать. Таких серед опитаних близько 15%. Серед місць, куди вони планують перенести бізнес, є Донецьк, Дніпропетровськ, Каховка, Крим, західна Україна, Житомир тощо. Також частина миколаївців планує розширення / перенесення своєї діяльності в Херсон, і навпаки, херсонці готові розпочати бізнес у Миколаєві. Серед чинників, які спонукають підприємців продовжити бізнес в Херсонсько-Миколаївському субрегіоні - підвищення купівельної спроможності населення, доступ до земельних ресурсів, краще ставлення влади.

Разом з тим, наявну нерухомість представники регіону планують не завжди використовувати на розширення своєї діяльності, а значна кількість респондентів готова здати в оренду чи продати своє майно. Це готові зробити близько 24% респондентів.

3. АНАЛІЗ НЕГАТИВНИХ ЧИННИКІВ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Аналізуючи явища, які мають негативний вплив на розвиток бізнесу, слід відзначити високий рівень тривожності підприємців та відмінну від загальноукраїнської ситуації картину в сенсі втрати ринків СРСР. Також, на відміну від іншої України тут нижчий рівень сприйняття внутрішньої конкуренції, як небезпеки, але, на відміну від загальноукраїнських тенденцій, присутні перестороги з приводу небезпеки зовнішньої конкуренції (прикордонний синдром). Підприємці Херсонсько-Миколаївського субрегіону взагалі не переймаються питаннями застарілого обладнання. Скоріше всього причина – великий відсоток аграрних бізнесів вплинув на цей показник. Зате їх турбують високі ціни на енергоносії та комплектуючі. Ці показники вищі від загальноукраїнських на 10% -15%.

Але представників місцевого бізнесу менше, ніж загальноукраїнський, турбує доступність фінансів, відсоткові ставки та нестача кваліфікованої робочої сили, а у більший мірі турбує вартість робочої сили.

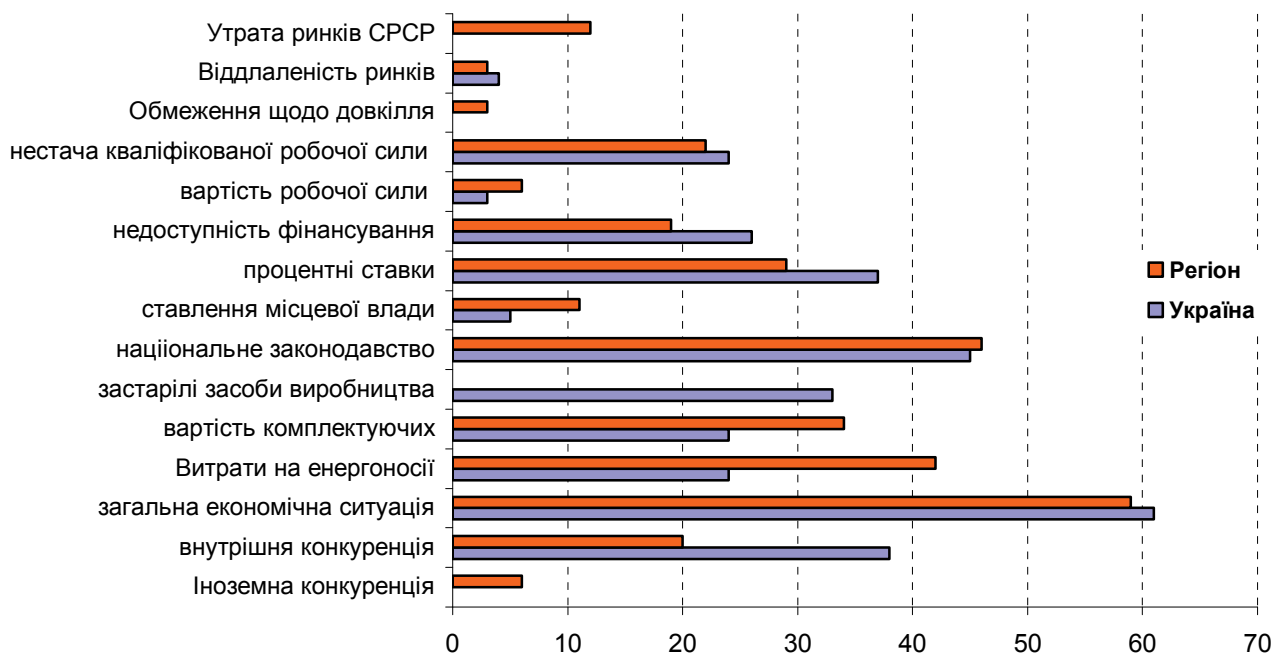

Рис. 10. Вивчення перешкод ведення бізнесу

4. ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ (СУБРЕГІОНУ) У СВІТОВУ СПІЛЬНОТУ

Оцінка наслідків вступу до Європейського союзу місцевими підприємцями докорінно змінилася. Порівняно з 2009 роком, підприємці більш оптимістично сприймають кроки євро інтеграції.

На першому місці респонденти визначили стабільніший бізнес-клімат. Це очікування абсолютно співпадає із тим, що підприємці регіону не вбачають небезпеки у зовнішній конкуренції (скоріше у внутрішній). Вони мають надію на кращий правовий захист у цьому випадку, - 38% опитаних, що витікає як наслідок із загального високого рівня тривожності більшості респондентів.

Реалізація однієї із внутрішніх проблем – вузькості ринку, яку відмічають респонденти, також може бути реалізована через вступ до Європейського союзу. Такі очікування мають майже 40% опитаних.

Привабливою є для них і можлива участь у програмах Європейського союзу. На це сподівається 22% підприємців субрегіону.

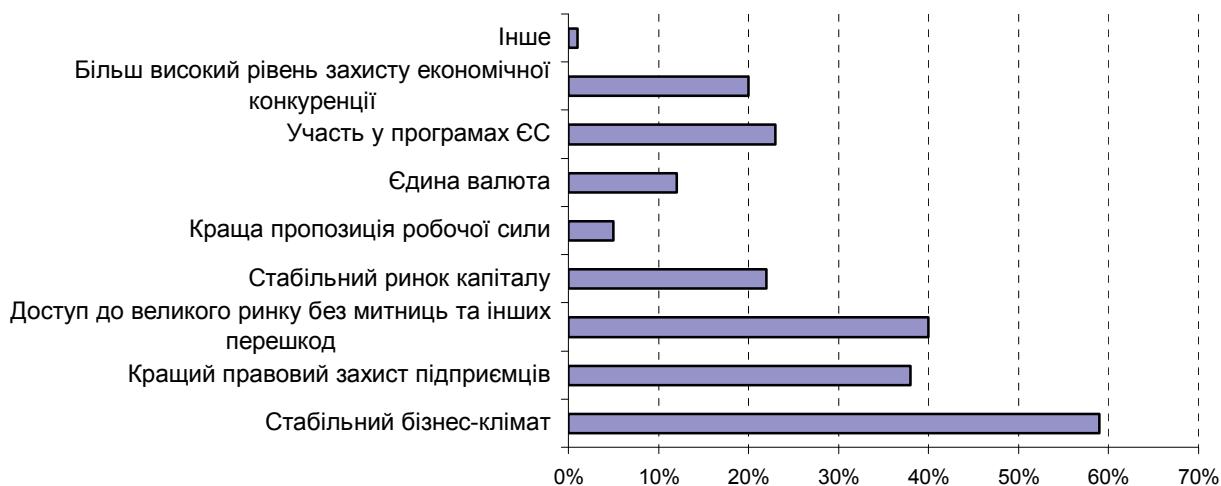

Рис. 11. Вступ до Європейського союзу: позитивні наслідки

Разом з тим обережне ставлення до процесів євроінтеграції також має місце, і серед найнебезпечніших наслідків називають подорожчання послуг та товарів - 57%; додаткові витрати на пристосування до нових умов - 43%; більш висока вартість робочої сили 33%.

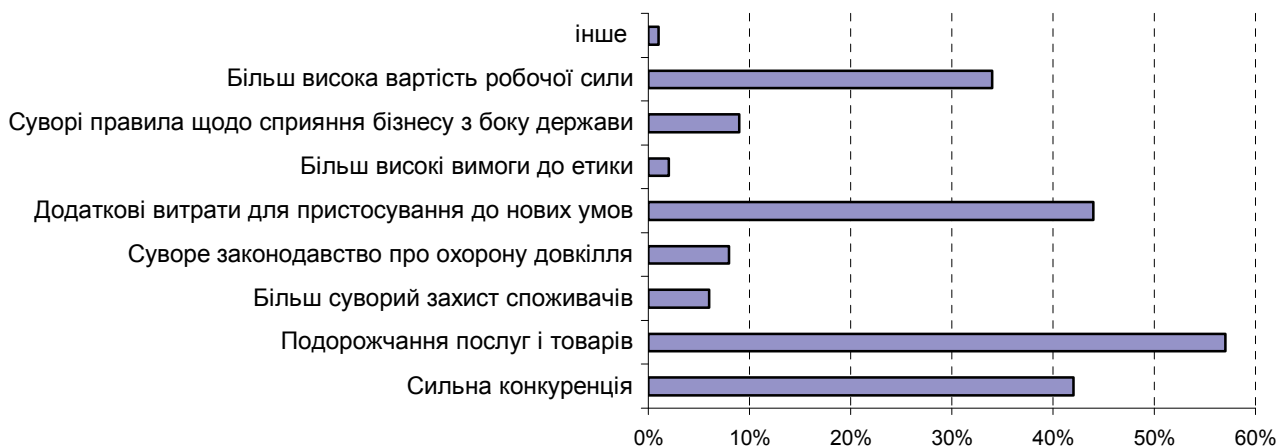

Рис. 12. Вступ до Європейського союзу: аналіз негативних наслідків

До менш загрозливих небезпек для себе підприємці відносять більш суворий захист споживачів, контроль з боку держави та більш суворі вимоги до стану довкілля (10%).

5. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВЛАДИ НА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В СУБРЕГІОНІ

5.1. ЯКІСТЬ УПРАВЛІНСЬКИХ ПОСЛУГ

Респонденти в цілому надзвичайно високо оцінюють можливість впливу місцевої влади на бізнес – середовище. Кожен другий підприємець відзначає це як один із основних чинників успіху/неуспіху ведення бізнесу. В опитуванні підприємцям було запропоновано перелік стандартних послуг, які органи місцевої влади надають громадам та запропоновано оцінити якість цих послуг за п'ятибальною шкалою (Відмінно - 1, Добре - 2, Задовільно - 3, Погано - 4, Немає думки - 5). У звіті наводяться усереднені дані стосовно оцінки якості наданих послуг порівняно із загальноукраїнськими показниками. Так, наприклад, унікальним по

відношенню до країни високий рівень потреби у земельних ділянках, які очікуються від влади. На відміну від своїх українських колег підприємці Херсонсько-Миколаївського субрегіону значно більше (на 20%) стурбовані процедурами надання дозвільних послуг. Розвиток інфраструктури та підтримка малих та середніх підприємств відповідно на 11% та 5 %,- теж більше, ніж підприємців в цілому по Україні турбує місцевих суб'єктів господарювання.

Рис. 13. Оцінка якості послуг органів місцевої влади.

Всі решта показників - якість доріг, стан громадського транспорту, вивезення сміття – на рівні загальноукраїнських показників.

5.2. РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Важливим елементом розвитку економіки є взаємодія органів влади та суб'єктів підприємницької діяльності. Ціла низка соціальних явищ напряму залежить від якості територіального управління. Набір цих впливів може бути залежним від преференцій, які бізнеси визначають як необхідний елемент співпраці. На графіку зазначається, що найбільшу підтримку респондентів мають «Розвиток робочої сили», «Залучення інвестицій», «Податкові стимули». Хоча, згідно чинного законодавства, можливості органів місцевого самоврядування в цій царині дещо обмежені. Серед послуг, які вони могли б отримати від влади з оцінкою «скоріше погоджуюся», - підприємці відзначали «підтримку професіоналів з економічного розвитку» та «створення бізнес – інкубаторів».

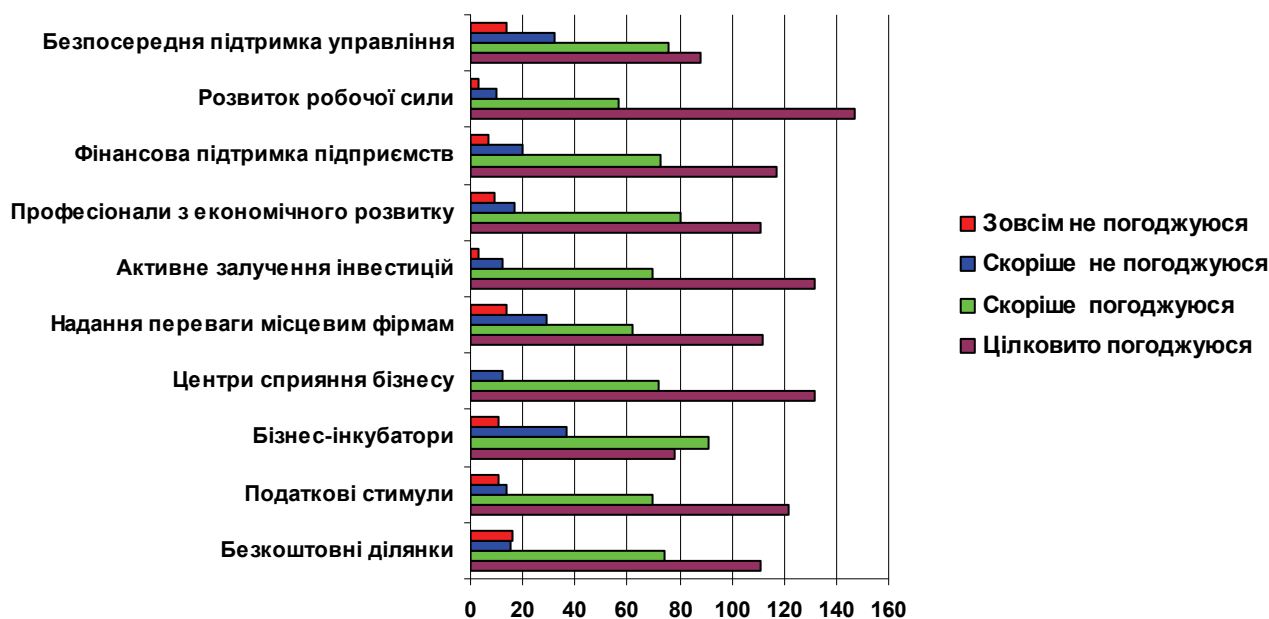

Рис. 14. Визначення преференцій щодо інструментів підтримки бізнесу.

Серед коментарів стосовно інших найважливіших послуг, найчастіше зазначалася необхідність покращення стану інфраструктури, в першу чергу, доріг. Особливо серед респондентів сільських районів.

5.3. ВЗАЄМОДІЯ БІЗНЕСУ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

Чутливою сферою для підприємців є взаємодія із представниками місцевої влади. Оскільки в даному випадку результати анкетування подаються безвідносно до конкретної установи (наведено дані по восьми суб'єктах адміністративно - територіального устрою), - вдалося уникнути суб'єктивізму і маємо досить об'єктивну оцінку якості взаємодії.

На питання «Чи Ви (як представник бізнесу) мали коли-небудь професійні контакти з переліченими нижче організаціями?», - відповіли 217 респондентів, з них - 30% не мали контактів з тими чи іншими владними суб'єктами. Отже, в середньому – кількість оцінок для трьох рівнів влади – обласного, міського, районного (сукупно по регіону) – коливається в межах 160 -180. Кожен суб'єкт визначав якість взаємодії за п'ятибальною шкалою, де «1» – найвища оцінка, а «5» визначала кількість нейтральних відповідей.

Всього опитано було 217 осіб, деякі вказали 2-3 причини складних відносин із владою. Отже, на першому місці – байдужість до потреб бізнесу, споживацьке ставлення до нього, небажання розглядати як партнера.

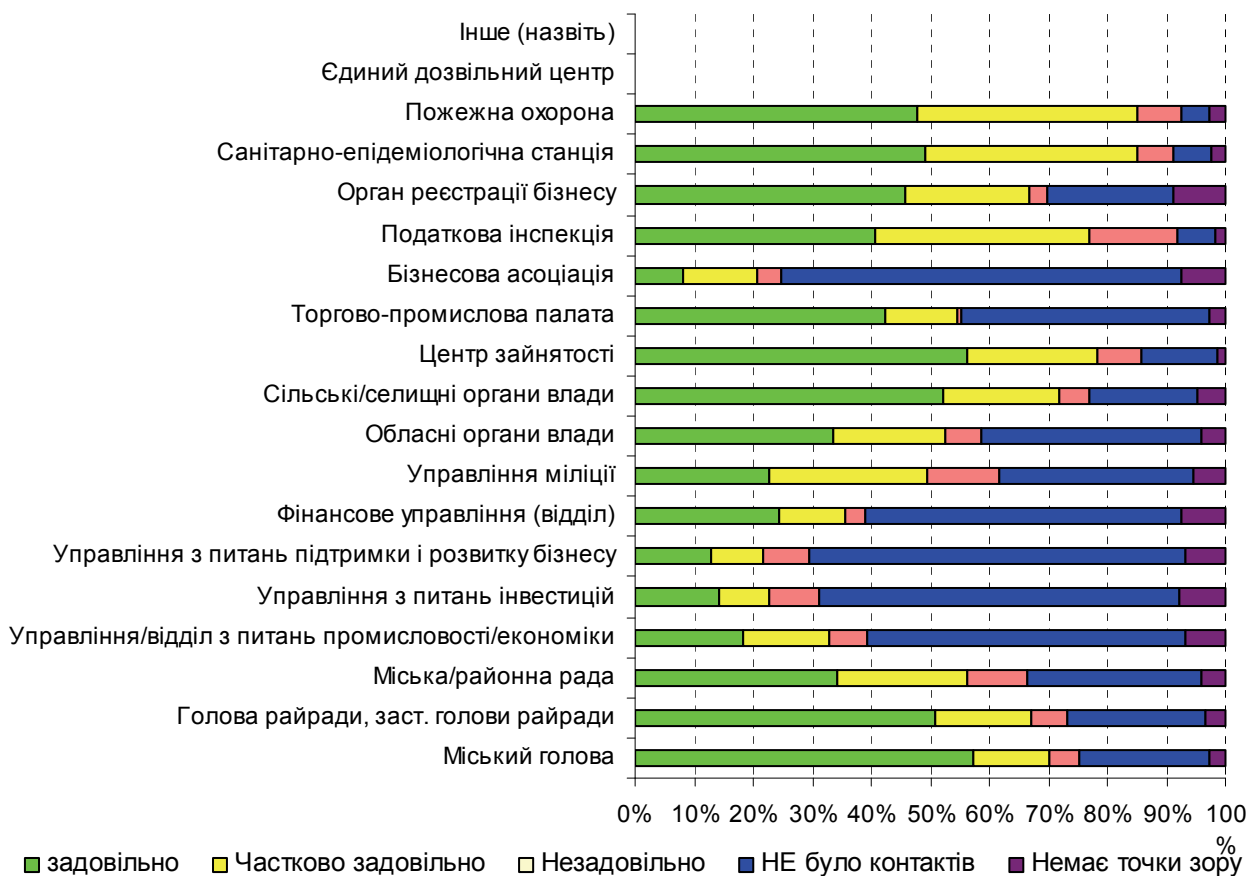

Рис. 15. Оцінка якості взаємодії з різними установами місцевої влади.

Найбільш негативними факторами взаємодії представники бізнесу вважають:

- байдужість чиновників до проблем бізнесу - 77
- ставлення до бізнесу як до джерела незаконного отримання коштів - 38
- тривалий час прийняття рішень - 31
- складність процедур - 39
- непрофесійність, корупція - 34
- відсутність культури партнерських стосунків - 12
- не мали коментарів – 5

Найбільша претензія до посадових осіб і владним структурам полягає у тому, що занадто багато часу витрачається на документообіг: узгодження, отримання дозволів тощо: «...затвердження дозвільних документів тягнеться 2-3 місяці, якщо необхідні громадські слухання або у відпустці начальник відділу, то всі 4 місяці. Це дуже довго».

Негативні оцінки також пов'язані з авторитарністю і відстороненістю влади від людей, з відсутністю партнерських відносин бізнесу і влади, із закритістю владних осіб і структур, з байдужістю до бізнесу та відсутністю з ним діалогу.

Респондентами висловлювалися зауваження з приводу недостатньої кваліфікації працівників виконавчої та контролюючої влади. Крім того, недостатня допомога з боку місцевої влади у вирішенні питання з передачею житлового фонду підприємств, не вирішуються питання по ліквідації на списання держмайна, яке знаходиться на балансі підприємств, не врегульовано питання щодо відселення громадян із санітарно-технічних зон, не задовольняє потребам підприємств та існуючий ринок праці.

Ряд учасників опитування відзначили високий рівень хабарництва на всіх рівнях місцевої влади. Також відзначено слабке фінансування інвестиційних програм, недостатня увага з боку влади до унікальних бюджетоутворюючим підприємствам

5.4. ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ДОЗВІЛЬНИХ ЦЕНТРІВ.

При оцінці діяльності єдиних дозвільних центрів було з'ясовано, що у Херсонсько-Миколаївському субрегіоні 78% підприємств відомо про існування цих установ, а 22% не знають про їх існування. Користувалися послугами установи лише 47% опитаних. Дуже часто, як причина називалася відсутність потреб у користуванні цією послугою, або достатньо давній час започаткування бізнесу (тоді ЕДЦ не було). Отже, задовільно оцінили роботу цих установ 43% отримувачів послуги. Значна кількість підприємств (близько 40%) зазначили, що ця установа на теперішній час не виконує своїх функцій і є джерелом зайвого витрачання часу - «красивою вивіскою».

6. ОЦІНКА СУБРЕГІОНУ ЯК БІЗНЕС-ТЕРИТОРІЇ

На запитання стосовно визначення позитивних та негативних сторін субрегіону для ведення бізнесу учасникам опитування було запропоновано надати оціночні судження - відкриті відповіді. В межах дослідження було проведено попереднє узагальнення та рейтингування отриманої інформації з метою подальшого її використання при підготовці стратегії.

Таблиця 3. Позитивні та негативні сторони субрегіону

<i>Позитивні сторони Херсонсько-Миколаївського субрегіону</i>	<i>Кількість згадувань</i>	<i>Негативні сторони Херсонсько-Миколаївського субрегіону</i>	<i>Кількість згадувань</i>
Великий потенціал	8	Відсутній ринок землі	4
Умови для багатовекторної економіки	5	Недостатньо кваліфікованої робочої сили	16
Оптимістичний бізнес	9	Необґрунтовані дії влади	16
		Відсутність стратегії розвитку	11
Стабільність	5	Відсутність повноцінної підтримки бізнесу	22
Нормальний інвестиційний клімат	10	Низький рівень розвитку інфраструктури	23
Культура співпраці підприємств	7	Відсутня підтримка сільгосп виробника	15
Не заважають працювати, створюють умови для бізнесу	27	Високий рівень конкуренції	4
Частково підтримують бізнес	6	Відсутність чіткого розмежування функцій органів місцевої влади	5
Комфортні міста та селища	8	Конфронтація місцевих політичних сил, часта зміна керівництва	7
Транспортна інфраструктура	7	Низька купівельна спроможність населення	9
Є умови для створення машинобудівних кластерів	4	Занепад кораблебудування як чинник негативного впливу на іншу ділову активність	14
Ринок збуту	15	Відсутність політики підтримки місцевого виробника	9
Географічне місцезнаходження	38	Складні дозвільні процедури	9
Наявність природних ресурсів для сільського господарства	14	Корупція, бюрократизм	10
Кліматичні умови для сільського господарства та туризму	10		
Дешева робоча сила	7	Немає негативу	65
Кваліфікована робоча сила	11		
Концентрація людських ресурсів	7		
Не бачу позитива	8		

Серед позитивних рис перше місце займають:

- Географічне становище

- Нейтральне ставлення влади
 - Значний природний потенціал
- Також слід відзначити, що значна кількість опитаних взагалі не готова визначити негативні риси у субрегіоні.

Разом з тим решта респондентів найбільш негативними рисами називають:

- Низький розвиток інфраструктури
- Необґрунтовані дії влади,
- відсутність стратегії розвитку
- Відсутність повноцінної підтримки місцевого виробника

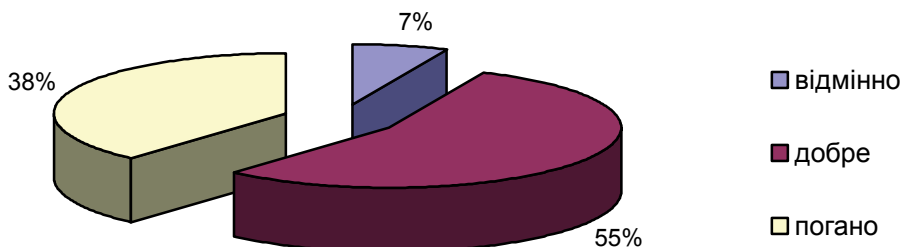

Рис. 16. Визначення регіону як місця ведення бізнесу.

В цілому, як місце для ведення бізнесу респонденти розглядають Херсонсько-Миколаївський регіон позитивно. Маємо більше 62 % відмінних та добрих оцінок.

Найбільш важливими для покращення субрегіону показниками учасники опитування вважають подальший розвиток сільського господарства – 136 респондентів, пряме іноземне інвестування – 111 респондентів, розвиток малих і середніх підприємств – 108.

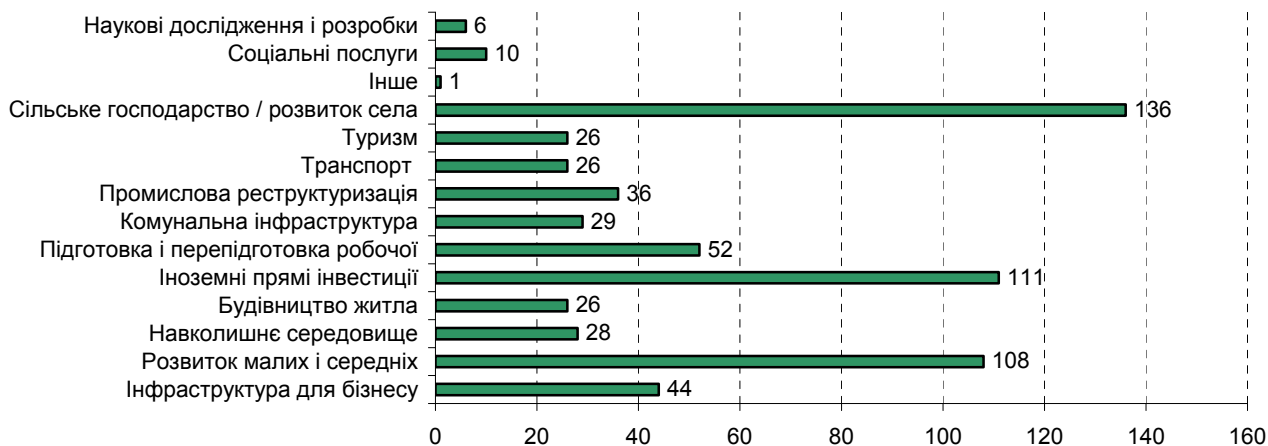

Рис. 17. Найбільш важливі для розвитку регіону питання

Також майже однакову кількість балів отримали: захист навколишнього середовища, будівництво житла, освіта, розвиток промислової інфраструктури. Вибір найбільш важливих для регіону галузей економіки відрізняє пряма прив'язка напрямку діяльності опитуваних та їх вибір стратегічно важливих галузей. Це співпадає майже у 95%

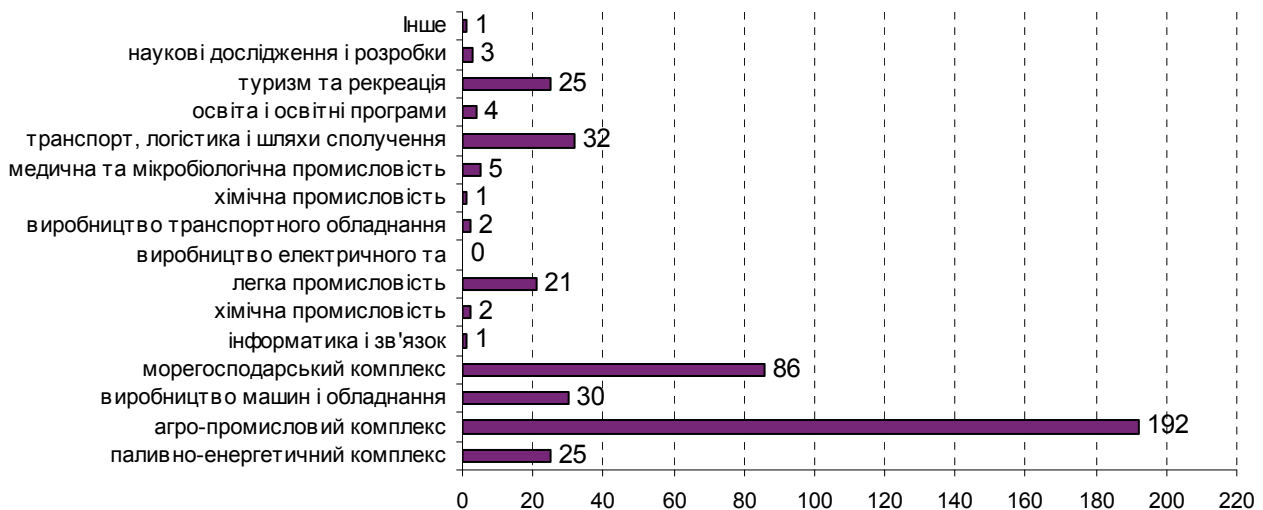

Рис. 18. Рейтинг найбільш важливих для регіону галузей економіки

Згідно рейтингу найбільш важливим є сектор агропромислового комплексу. На другому місці – море-господарський комплекс на третьому – логістика та шляхи сполучення, також певну кількість рейтингів отримала галузь туризм.

Бізнес-громадськість хотіла б, щоб місцева влада більше уваги приділяла питанням екології та енергозбереження, а також врегулювала питання щодо землевідведення і знизила коефіцієнт на оренду землі.

Учасники опитування очікують від місцевої влади створення постійно діючих виставкових центрів, де була б представлена продукція та послуги підприємств Регіону. Також респонденти висловилися про необхідність створення союзу підприємців для вирішення спільних для бізнесу проблем. Є цікава пропозиція запровадити на міському телебаченні регулярну програму у форматі ток-шоу у прямому ефірі, де підприємці могли б спілкуватися з представниками влади та інформанти громаду міста про свої конструктивні наміри щодо розвитку економіки міста.

Учасники опитування висловлювали надію на те, що їх участь у опитуванні дійсно сприятиме наданню об'єктивної інформації про регіон та може бути використана для покращення загально економічної ситуації в регіоні.